Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Raad van State
de Vice-President de heer mr. J.P.H. Donner
Postbus 20019
2500 EA Den Haag

Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Staatsinrichting en Bestuur

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon
mr. E.L.N. Hendricks

T 06 52809567
eva.hendricks@minbzk.nl

Kenmerk
2013-0000211748

Uw kenmerk

Datum 11 april 2013
Betreft Verzoek om voorlichting inzake wilsonbekwame volksvertegenwoordigers en het afschaffen van lijstencombinaties

Geachte heer Donner,

Hierbij verzoek ik op grond van artikel 21a, eerste lid, van de Wet op de Raad van State om voorlichting van de Afdeling advisering van de Raad van State.

Tijdens de behandeling van het wetsvoorstel tot wijziging van de Kieswet houdende maatregelen om het eenvoudiger te maken voor Nederlanders in het buitenland om hun stem uit te brengen, wijziging van de wijze van inlevering van de kandidatenlijsten, aanpassing van de datum van kandidaatstelling en stemming, alsmede regeling van andere onderwerpen (Kamerstukken 33 268) zijn enkele amendementen ingediend. Twee van deze amendementen zijn ingetrokken nadat ik de Tweede Kamer heb toegezegd voorlichting hierover te vragen aan de Afdeling advisering.

Het eerste amendement, dat is ingediend naar aanleiding van de ontstane situatie in de gemeenteraad van Schouwen-Duiveland, gaat over het verlenen van tijdelijk ontslag aan een volksvertegenwoordiger die door ziekte niet in staat is zijn functie uit te oefenen en tevens niet in staat is zelf het verzoek tot tijdelijk ontslag te doen (Kamerstukken II 2012/13, 33 268, nr. 12). Tijdens de plenaire behandeling van het wetsvoorstel, op 6 maart jl., heb ik er op gewezen dat het amendement aan de Afdeling advisering van de Raad van State zou moeten worden voorgelegd, omdat het raakt aan zwaarwegende aspecten rond de relatie tussen kiezer en gekozene.

De Grondwet kent een afzonderlijke grondslag voor een tijdelijke vervanging vanwege ziekte waarbij het lidmaatschap tijdelijk kan worden beëindigd, en na verloop van tijd van rechtswege herleeft. In artikel 57a jo. 129, derde lid, van de Grondwet is bepaald dat de wet de tijdelijke vervanging van een lid van de Staten-Generaal, provinciale staten of gemeenteraad regelt wegens zwangerschap en bevalling, alsmede wegens ziekte. Dit is nader uitgewerkt in de artikelen X 10 tot en met X 12 van de Kieswet. In de Kieswet is bepaald dat op diens verzoek aan een zieke volksvertegenwoordiger tijdelijk ontslag wordt verleend door de voorzitter van het vertegenwoordigend orgaan. Tijdelijke vervanging kan

maximaal voor de duur van 48 weken (3 maal zestien weken) plaatsvinden. De regering heeft bij de grondwetsherziening een afweging gemaakt tussen het belang van het zieke of zwangere lid enerzijds, en het belang dat iemand in beginsel is gekozen voor de hele zittingstermijn van het vertegenwoordigend orgaan en de vervanging om die reden een tijdelijk karakter heeft.[1]
Indien het betrokken lid ook na die periode niet in staat is om zijn lidmaatschap uit te oefenen, kan hij definitief ontslag nemen.

Dat het in deze kwestie gaat om de vervanging van een volksvertegenwoordiger die zijn wil niet kenbaar kan maken, is een bijzondere omstandigheid. Kern van de grondwettelijke bepalingen ten aanzien van volksvertegenwoordigers is immers dat zij persoonlijk zijn verkozen en dat noch fractie noch anderen kunnen beschikken over de zetel van een gekozen volksvertegenwoordiger. Het lidmaatschap kan vrijwillig worden beëindigd door het betrokken lid. De gronden voor het onvrijwillig beëindigen van het lidmaatschap zijn limitatief opgesomd in de Grondwet.

Concreet wil ik de Afdeling advisering de volgende vraag voorleggen:

> Welke mogelijkheden ziet u om binnen het samenstel van bepalingen van de Grondwet, in de (Kies)wet te bepalen dat tijdelijk ontslag kan worden verleend aan een lid van een vertegenwoordigend orgaan dat niet in staat is daartoe zelf een verzoek te doen? En indien u mogelijkheden aanwezig acht, welke zijn dat dan?

Het tweede amendement strekt ertoe het aangaan van lijstencombinaties bij verkiezingen voor de gemeenteraad, provinciale staten, de Tweede Kamer en het Europees Parlement onmogelijk te maken (Kamerstukken II 2012/13, 33 268, nr. 17). Het argument om deze mogelijkheid af te schaffen is dat de inbreuk op het stelsel van evenredige vertegenwoordiging die erdoor wordt gemaakt te groot zou zijn. Als politieke groeperingen hun lijst voor de verkiezingen hebben verbonden met die van een of meerdere andere politieke groeperingen, kan het immers gebeuren dat een stem op een politieke partij uiteindelijk ten goede komt aan een andere politieke partij in de vorm van een extra zetel. Ook kan het voorkomen dat een partij die geen lijstencombinatie is aangegaan en meer stemmen heeft behaald dan een partij met lijstencombinatie uiteindelijk toch minder zetels krijgt. Daar staat tegenover dat politieke partijen die tot samenwerking bereid zijn, maar voor wie een fusie of een gezamenlijke kandidaatstelling (nog) niet tot de mogelijkheden behoort, door het aangaan van een lijstverbinding hun politieke overeenstemming kunnen demonstreren. Bovendien zijn de lijstverbindingen vooraf aangegaan en gepubliceerd zodat de kiezer daarmee in zijn keuze rekening kan houden. Ik heb het amendement ontraden, onder de toezegging ook hierover voorlichting te vragen aan de Afdeling advisering. Het amendement is daarop ingetrokken.

---

[1] Handelingen II 15 maart 2006, nr. 58, blz. 3746.

Concreet wil ik de Afdeling advisering de volgende vraag voorleggen:

> In hoeverre is het wenselijk de mogelijkheid om lijstverbindingen aan te gaan weg te nemen?

Beide amendementen treft u bijgevoegd aan. Ik dank u bij voorbaat voor uw medewerking.

Hoogachtend,
De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

dr. R.H.A. Plasterk